

23.2.2016

Yksikön päällikkö

**Keski-Uudenmaan maakuntamuseon / Helsingin kaupunginmuseon
lausunto valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys-
sinventoinnista**

HEL 2016-000403 T 10 05 01

Kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 21.1.2016

Suomessa on 156 valtioneuvoston periaatepäätöksellä vuonna 1995 vahvistettua valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Nämä alueet on inventoitu uudelleen ympäristöministeriön hankkeena vuosina 2010–2014. Tämän ohella on selvitetty ja arvioitu uusia alueita. Inventoinnin tuloksena on koottu päivitetty ehdotus valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Uusi ehdotus sisältää 183 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Mukana on 30 kokonaan uutta aluetta. Päivitysinventoinnin perusteella laaditun aluevalikoiman on tarkoitus korvata vuonna 1995 vahvistettu aluelistaus valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) tarkoittamana viranomaisinventointina. Maisema-alueiden päivitysinventoinnissa on pyritty poistamaan tarpeettomia päällekkäisyyksiä RKY-kohdevalikoiman kanssa. Lisäksi inventoinnissa on kiinnitetty huomiota RKY-kohteiden päivityksessä kohdevalikoiman ulkopuolelle jääneisiin maisemallisesti huomattaviin kohteisiin.

Huomattava osa uusista alueista sijaitsee Ylä-Lapissa, jonka maisemien inventoinnissa on otettu ensimmäistä kertaa laajamittaisesti huomioon saamelainen esihistoria ja saamelaiset elinkeinomaisemat. Vastaavasti valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden valikoimasta on poistettu noin 20 aluetta, koska niiden maisemallinen arvo on kärsinyt esimerkiksi uudisrakentamisesta tai elinkeinorakenteen muutoksesta, tai koska niiden olennaiset maisema-arvot on turvattu rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin kohteina. Lisäksi monen maisema-alueen rajausta on muutettu.

Keski-Uudellamaalla on kaksi valtakunnallisesti arvokasta maisemakohdetta: Helsingin edustan merimaisema ja Vantaanjokilaakson viljelymaisema.

Helsingin edustan merimaisema on kulttuurihistoriallisesti monikerroksinen maisemanähtävyys, jonka kiintopisteitä ovat Suomenlinnan linnoutussaaret sekä Helsingin edustan avoimet merinäkyvät laivaväylälineen. Suomenlinna on valtakunnallisesti arvokas maisemanähtävyys (Suomenlinna 1995) ja maailmanperintökohde (Unesco 1991). Uudessa in-

23.2.2016

Yksikön päällikkö

ventoinnissa maisemanähtävyyttä ehdotetaan laajennettavaksi koko Helsingin edustan merimaiseman laajaiseksi.

Helsingin kaupunginmuseo katsoo, että muutettu raja-
aus koskien Helsingin edustan merimaisemaa on perusteltu, jotta Helsinkiä lähestyessä maisemaa mereltä kaupunkiin päin on mahdollisimman laaja.

Vantaanjokilaakson viljelymaisema edustaa eteläisen Uudenmaan pitkään jatkuneen kartano- ja viljelytoiminnan synnyttämää kulttuurimaisemaa. Vantaanjokilaaksossa on ollut asutusta jo kiviajalla. Vantaanjoki on tärkeä historiallinen liikenneväylä, jonka ympärille on muotoutunut kyläasutusta jo varhaiskeskiajalla. Alueen asutusmaiseman historiallista ydinaluetta ovat Seutulän ja Riipilän seudut. Vanhoja kyläkeskuksia ovat olleet myös Keimola, Viinikkala, Voutila, Martinkylä ja Myllymäki. Kaupunkiasutus on tiivistynyt kiinni peltoalueisiin, ja vanha kylärakenne näkyy vain paikoin maisemassa, tielinjoissa ja kaupunginosien nimistössä. Uusia kaupunginosia on rakennettu myös suoraan vanhojen viljelymaiden päälle. Kaupunkirakenteen tiivistymisestä ja maatalousyrittäjien määrän vähenemisestä huolimatta Vantaanjokilaakso on pysynyt aktiivisessa maatalouskäytössä. Viljelymaisemaa jäsentävät laajat yhtenäiset peltoalat sekä peltoihin rajoittuvat maatilat rakennuksineen ja pihapiireineen. Pitkään viljeltyjen peltoaukeiden ohella jokilaaksossa on jonkin verran vanhaa rakennuskantaa ja kulttuurikasvillisuutta sekä kaksi arvokasta perinnebiotooppikohdetta.

Jokilaakson merkittäväntä rakennuskantaa edustaa 1600-luvulla perustettu Backaksen kartano, joka on toiminut 1900-luvulla Osuuskunta HOK-Elannon tuotantotilana. Yhdessä joen alajuoksulla sijaitsevan Tuomarinkylän kartanon kanssa Backas muodostaa arvokkaan esimerkin aluetta leimanneesta kartanokulttuurista. Muita arvokkaita kartano-kohteita ovat maisema-alueella Königsted Riipilässä, Katrineberg Seutulassa sekä Helsingin puolella sijaitseva Haltialan tila, jonka päärakennus on tuhoutunut 1950-luvulla. Maatalouden ohella Vantaanjokilaakso on tarjonnut hyvät edellytykset varhaiselle teollisuudelle.

Vantaanjokilaaksoa ympäröivät maisemat muuttuvat nopeasti. Maisema-alueen tuntumaan on noussut viime vuosikymmenien aikana useita asuinalueita. Lisäksi Vantaanjokilaakson viljelymaisemia sivuavat tai halkovat monet suuret liikenneväylät, kuten Kehä III, Hämeenlinnanväylä ja Tuusulanväylä. Koillisnurkastaan maisema-alue rajautuu Helsinki–Vantaan lentoasema-alueeseen. Tiivistyvän kaupunkirakenteen keskellä Vantaanjokilaakso on huomattava virkistysalue, jossa risteilee runsaasti ulkoilureittejä.

Kaupunginmuseo tarkastelee raja-
ausmuutoksia Vantaanjokilaaksossa Helsingin osalta. Ne koskevat Helsingin osalta rajauksen laajentamista

23.2.2016

Yksikön päällikkö

Itä-Pakilan siirtolapuutarhan osalta. Alue, joka pitää sisällään myös Klaukkalanpuiston siirtolapuutarhan, on hiljattain suojeltu asemakaavalla. Siten rajauksen laajentaminen on perusteltua. Maisema-alueen rajausta on supistettu Pukinmäessä ja Tapaninvainiossa, joissa molemmissa rajausta on siirretty kulkemaan lähemmäs Vantaanjoen rantaa, Pukinmäessä vain Rantapuiston rantareitin sisältäväksi. Paloheinässä maisema-alueen rajausta on supistettu alueen muuttuneen rakentamisen myötä. Museolla ei ole huomautettavaa näihin muuttuneisiin rajausehdotuksiin, vaan katsoo, että ne noudattavat jo tapahtuneita muutoksia kulttuurimaisemassa.

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Anne Mäkinen
yksikön päällikkö

Tiedoksi

Kaupunginmuseon johtokunnan jäsenet
Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus